

LÄNSSTYRELSEN
Älvsborgs län
Miljö och planenheten
Thomas Engel
Tel: 0521/27 02 26

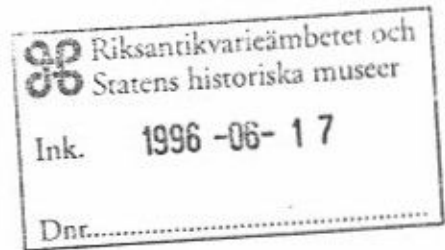
dnr 310-2877-1996

L 1435

BESLUT
1996-04-22

221-1078-95

Delgkvitto

Kopia till
Se sändlista

Byggnadsminnesförklaring enligt lagen om kulturminnen (1988:950) av den gamla repslagarbanan på fastigheten Starrkärr 15:4, Starrkärrs socken, Ale kommun

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 3 kap 1§ lagen (1988:950) om kulturminnen mm (KML) att förklara repslagarbanan på fastigheten Starrkärr 15:4 som byggnadsminne.

Skyddet omfattar banan och befintlig äldre fast inredning, som sammanhänger med driften, samt banans förlängning över Grönån. Den elektriska utrustningen i ställverket omfattas inte av byggnadsminnesförklaringen.

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kapitlet 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

- * Den del av byggnaden som omfattas av skyddet får inte rivas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
- * Ingrepp i eller ändring av byggnadens stomme eller äldre fast inredning får inte göras.
- * I byggnaden befintliga fasta anordningar såsom repslagerimaskiner, drivning, räls och till repslageriet hörande kringutrustning skall bevaras.
- * Underhållsarbeten som berör byggnadens exteriör, såsom ommålning, tak- och fasadarbeten, ändring av fönster, dörrar m.m. skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar. Råd och anvisningar i dessa frågor lämnas av länsstyrelsen.
- * Det till byggnaden hörande området utgöres av hela fastigheten Starrkärr 15:4 samt härutöver mark, som är belägen upp till 2 meter utanför fasadlivet, markerat med rött på bifogad karta (bilaga 1). Området skall hållas i ett sådant skick att byggnadens utseende och karaktär ej förvanskas. Ej heller får detta område ytterligare bebyggas.

Enligt länsstyrelsens i Älvsborgs län diarium har besvär inte anförts över detta beslut. 14/6-96
Registratör/Sign. *[Signature]*

Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	Postgiro
Länsstyrelsen i Älvsborgs län Miljö och planenheten 462 82 Vänersborg	Drottninggatan 2	0521-27 00 00	0521-27 02 17	3 51 85-8

I den slutliga handläggningen har deltagit t.f. länsrådet
Enander, bitr länsantikvarien Engel, föredragande, samt före-
trädare för förvaltningsenheten.

Bengt K Å Johansson

Thomas Engel

Bilagor

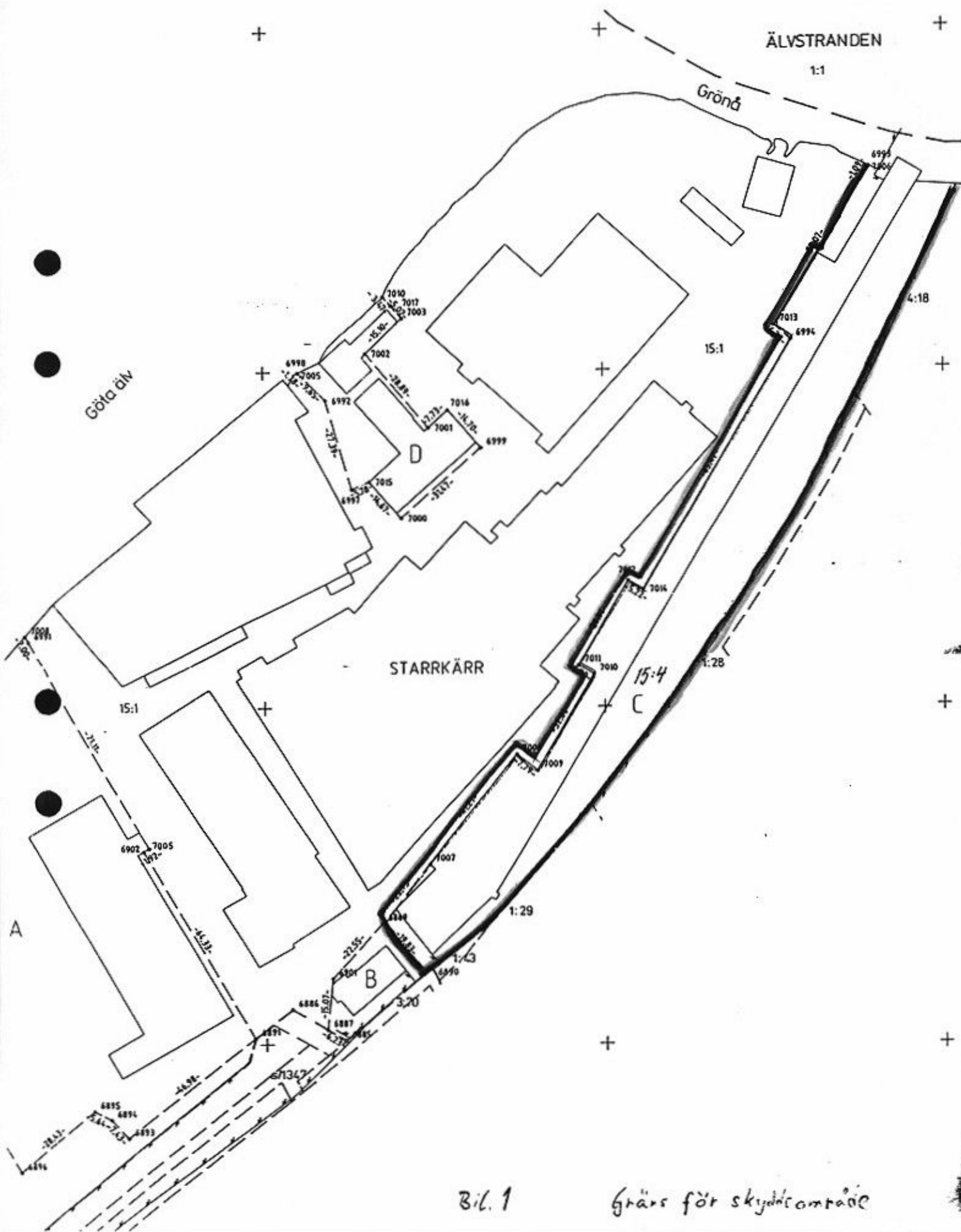
- 1 Skyddsområdet
- 2 Yttrande från Raä
- 3 Yttrande från Läns museet
- 4 Överklagande

Sändlista

Pärmen
Pressen

MPP1
MPKm
Läns museet
Nordiska museet
Kulturndn

Bn efter laga
kraft
Inskr mynd efter
laga kraft
Raä+ delgkv

Bil. 1

Gräns för skyddsområde

Riksantikvarieämbetet
Statens historiska museer

KULTURMILJÖAVDELNINGEN
BEBYGGELSEENHETEN

Datum
1995-11-01
Ett datum

Beteckning
310-729-1995
Er beteckning

Länsstyrelsen i Älvsborgslän
Miljö och planenheten

462 82 VÄNERSBORG

221-1078-95

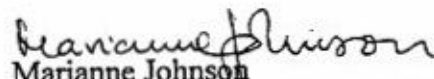
**Förslag till byggnadsminnesförklaring av repslagarbanan på fastigheten
Starrkärr 15:1, Starrkärrs socken, Västergötland**

Länsstyrelsen har med skrivelse den 6 februari 1995 anhållit om riksantikvarieäm-
betets yttrande i rubricerade ärende.

Ämbetet får härmed meddela, att ämbetet anser att en byggnadsminnesförklaring av
repslagarbanan är väl motiverad. Ämbetet förutsätter att skyddsföreskrifterna även
kommer att omfatta maskiner och annan fast utrustning, som i enlighet med
jordabalken kan anses utgöra tillbehör till fastigheten. Ämbetet föreslår följande
formulering; Tillbehör till fastigheten som maskiner och annan fast utrustning skall
bevaras.

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET
Kulturmiljöavdelningen

Kerstin Alexandersson
Avdelningsdirektör

Marianne Johnson
1:e antikvarie

Kopia till:
Länsmuseet i Vänersborg

POSTADRESS
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS
Linnégatan 64

TELEFON
08 - 783 90 00

TELEFAX
08 - 783 90 79

ORG.NR
20 21 00 - 1090

ÄLVSBORGS LÄNSMUSEUM

LB/AN

Handläggare
Lars Bergström

Datum
1996-01-22

Diarie nr.
450-542-94

G	Länsstyrelsen Älvsborgs län Kungälv och Lerum kommuner
Inl.	-01- 23
221-1078-95	

Angående byggnadsminnesförklaring av repslagarbanan på fastigheten Starrkärr 15:1, Starrkärrs socken, Ale kommun

Ert diarienum: 221-1078-09.

Länsmuseet har fått ovan rubricerat ärende på remiss och har följande synpunkter:

Repslagarbanans stora kulturhistoriska värde är dokumenterat i flera sammanhang. De viktigaste underlagen utgörs av "Kulturhistorisk bedömning och förslag till åtgärder" av Älvsborgs länsmuseum 1994 samt "P A Carlmarks Tågvirkes- och Bindgarnsfabrik"-ett projektarbete utfört vid institutionen för kulturvård, Göteborgs universitet 1994. Med hänvisning till dessa arbeten som underlag vill länsmuseet tillstyrka frågan om en byggnadsminnesförklaring av repslagarbanan. Vid en byggnadsminnesförklaring säkras det kulturhistoriska värdet som utgjort motivet för den nyligen genomförda upprustningen, bl a finansierad genom Länsstyrelsens särskilda anslagsram för sysselsättningskapande åtgärder inom kulturmiljövården, s k tidigareläggningsmedel.

Skyddsföreskrifterna bör innefatta skydd av exteriören på själva banan, garnlagret, det f d skyddsrummet samt förrådslängan ansluten till banans nordvästra sida. Till detta kommer banans förlängning mot norr på bryggan över Grönån. Även exteriören på ställverket, sammanbyggt med repslagarbanan på dess västra sida bör innefattas av exteriöra skyddsföreskrifter. Berörd part är här Ale elförening som äger ställverket. Skyddsföreskrifter rörande interiör bör omfatta själva banan samt garnlagret. Länsmuseet delar Riksantikvarieämbetets uppfattning att skyddsföreskrifterna skall omfatta maskiner och annan fast utrustning.

Postadress
Box 38
462 21 VÄNERSBORG

Besöksadress
Kungsgatan 15

Telefon
0521-60060

Telefax
0521-19782

Bankgiro
323-1941

Postgiro
791972-3

Avseende skyddsområde kring repslagarbanan är det viktigt att finna en lösning som inbegriper de kulturhistoriska värden som det omgivande Carlmarks f d industriområde besitter. Byggnaderna som uppfördes efter branden 1938 gavs en enhetlig utformning i spartansk, funktionalistisk tidsanda. De utgör en viktig helhet som i väsentliga delar är bevarad. Det är av stor betydelse att hela områdets kulturhistoriska värden bevaras i framtiden och att repslageriet ej betraktas som någon slags solitär utan samband med övrig bebyggelse.

Enligt uppdrag

Lars Bergström
antikvarie

Bilagor: * Titelsidor: "Kulturhistorisk bedömning och förslag till åtgärder, Carlmarks repslagarbana, Älvängen, Älvsborgs länsmuseum 1994 och "P A Carlmarks Tågvirkes- och Bindgarnsfabrik" ett projektarbete utfört vid institutionen för kulturvård, Göteborgs universitet 1994
* Skrivelse från Älvsborgs länsmuseum 1994-10-24

Kopia till: Ale Elförening, Box 4, 440 42 ALAFORS.
Byggnadsnämnden, Ale kommun, Box 142, 440 41 NOL.
Föreningen Bevara Repslagarbanan, Fabriksvägen, 446 37 ÄLVÄNGEN

**PA CARLMARKS
Tågvirkes- och Bindgarnsfabrik**

av

**Robert Dahl
Pernilla Giorgi
Suzanne Pluntke**

Handledare: Bo Lagerqvist

**Projektarbete vt 1994
Bebyggelseantikvarisk linje, åk 2
Institutionen för kulturvård
Göteborgs universitet
1994:23**

**ISSN 1101-3303
ISRN GU/KUV--94/23--SE**

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

OCH

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

CARLMARKS REPSLAGARBANA

ÄLVÄNGEN

Diskussionsunderlag

ÄLVSBORGS LÄNSMUSEUM

KP/BF

Handläggare	Datum	Diarie nr.
Kristina Pettersson	1994-10-24	450-542-94

Ale kommun
Byggnadskontoret
Box 142

440 41 NOL

Angående f d Carlmarks industriområde i Älvängen, Starrkärrs socken, Ale kommun

I samband med ett möte hos stadsarkitekt Bert Andersson den 5 oktober 1994 framkom önskemål om riktlinjer att beakta vid förändringar av f d Carlmarks industriområde i Älvängen.

Inom industriområdet återfinns f d Carlmarks repslagarbana för vilken fråga om byggnadsminnesförklaring kommer att väckas. Repslagarbanan är en av de tre banor som finns bevarad på ursprunglig plats. Därtill representerar de tre banorna olika företeelser inom repslagerinäringen. F d Carlmarks repslagarbana är den enda bevarade banan i Sverige från den industrialiserade perioden.

Inom området finns flera byggnader som hört till verksamheten. Skyltar såsom spinneri, tvinneri och plastfabrik erinrar om detta. Plastfabriken kom till i samband med att syntetiskt tågvirke började tillverkas. Ytterligare kontinuitet i verksamheten finns sedan Carlmarks numera har förlagt sin verksamhet till en intilliggande fastighet.

För att få ett första förslag till riktlinjer att arbeta efter har länsmuseet kontaktat Trad Wriggelsworth, specialkonsult för industriminnesfrågor, som bidragit med följande synpunkter.

"Området utgör ett idag ovanligt välbevarat exempel på ett enhetligt industriområde från tidigt 1940-tal. Bebyggelsen är enkel, nästan spartansk. Normalt är motsvarande områden från 40- och 50-talen starkt förändrade. Dessa enkla industriområden har inte uppmärksamats i kulturvårdssammanhang.

Postadress
Box 38
462 21 VÄNERSBORG

Besöksadress
Kungsgatan 15

Telefon
0521-60060

Telefax
0521-19782

Bankgiro
323-1941

Postgiro
791972-3

Just hur unikt Carlmarks område är, är ännu outrett, men om liknande områden skulle finnas kvar på annat håll är det mycket troligt att de ännu inte är skyddade byggnadsantikvariskt.

Själva idén med att skydda ett sådant här område byggnadsantikvariskt är inte att lägga en död hand över området. Tvärt om. De är till för att bevara och utveckla områdets karaktär. Historien bör användas i områdets marknadsföring. För att området skall leva vidare krävs givetvis vissa förändringar. Dessa menar vi kan göras i samma anda som tidigare. Genom en kontinuerlig diskussion kan ingreppen utformas så att karaktären bibehålles eller t o m utvecklas. Det är i denna anda principerna nedan skall tolkas.

I princip bör all befintlig bebyggelse sparas och detta inkluderar även skjulen. För att göra området mer attraktivt för nya verksamheter kan det dock vara motiverat med en någon större öppenhet mot älven. Pumphuset som är i mycket dåligt skick skulle då kunna rivas. Vidare bör man utreda om det är önskvärt att på sikt återställa den gamla fartygskajen. En sådan åtgärd skulle dock innebära en rivning - åtminstone delvis - av de stora lagerbyggnaderna utmed älven.

Vid återanvändning av enskilda byggnader bör den äldre typen av korrugerade plattor och annat fasadmateriel behållas så långt som möjligt. Samma sak gäller även för fönster och portar. Isoleringar bör ske från insidan. Stor hänsyn till den befintliga miljön bör vidtas vid eventuella nya håltagningar.

Det är viktigt att förändringar sker så att harmoni med det byggnadsskyddade repslageriet bibehålles.

Spår av P A Carlmarks historia i området bör sparas så långt som möjligt. Av särskilt intresse här är fasadmålningarna med företagsnamn och emblem mot älvsidan. Även andra mindre påtagliga spår av historien, såsom vågen framför kontorsbyggnaden, bör beaktas och övervägas innan förändringar sker.

Det är också viktigt att gatu- och markmiljön vårdas på ett historiskt medvetet sätt."

Det är läns museets förhoppning att dessa riktlinjer ska kunna bidra till en önskan att vidare utreda hur unikt Carlmarks industriområde är samt att söka ytterligare kunskap för att kunna hantera de förändringar som oundvikligen måste komma till stånd inom området.

Med vänlig hälsning

Kristina Pettersson

Kristina Pettersson

antikvarie

Kopia till

Länsstyrelsen, Miljö och planenheten

Föreningen Bevara repslagarbanan, Fabriksvägen, 446 37 Älvängen

Trad-Consult, Nedre Fogelbergsgatan 9 A, 411 28 Göteborg